

Oliy ta'lim tizimida modulli o'qitish texnologiyasi

Turayeva Xabiba Qaxromonovna

**Osiyo Xalqaro universiteti Buxoro shahri pedagogika va psixologiya
yo'nalishi 1- bosqich magistranti**

Annotatsiya. "Oliy ta'limni modulli o'qitish texnologiyasi" mavzuli tezisda modulli o'qitish tushunchasi va uning oliy ta'lim tizimida qo'llanilishi haqida chuqur ma'lumot berilgan. Unda modulli o'qitish texnologiyasini o'quv rejasiga kiritish bilan bog'liq bo'lgan afzalliklar, muammolar va strategiyalar yoritilgan. Umuman olganda, tezis oliy ta'limda modulli o'qitish texnologiyasining afzalliklarini tushunish va undan foydalanishga intilayotgan o'qituvchilar, talabalar va siyosatchilar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. Ta'lim, pedogogik ta'lim, modul, modulli o'qitish, samarasi, afzalliklar, masofaviy ta'lim, sinxron ta'lim, ta'limni boshqarish tizimi, texnologiya integratsiyasi, hamkorlik.

Oliy ta'lim tizimi muttasil rivojlanib, tez o'zgarib borayotgan dunyo o'z oldiga qo'yayotgan zamonaviy talab va muammolarga moslashishga harakat qilmoqda. Keng e'tirofga sazovor bo'lgan innovatsion amaliyotlardan biri modulli o'qitish texnologiyasidir. Ta'limning modulli yondashuvi o'quvchilarga o'quv materiallarini tanlash va o'quv jarayonini tashkil etishda moslashuvchanlikni ta'minlaydi, ularning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos keladigan ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi. Demak, modulli o'qitishning mohiyati shundan iboratki, talaba o'ziga taklif qilingan, maqsadli harakat dasturi, axborot banki va qo'yilgan didaktik maqsadlarga erishish uchun uslubiy qo'llanmani o'z ichiga olgan individual o'quv rejasini bilan ko'proq mustaqil yoki to'liq mustaqil ishlay oladi¹. Shu bilan birga, o'qituvchining funktsiyalari axborotni nazorat qilishdan maslahat berish-muvofiqlashtirishga qadar farq qilishi mumkin. Keling, modulli o'qitish va an'anaviy o'qitish tizimi o'rtasidagi tub farq nima ekanligini ko'rib chiqaylik:

➤ o'qitish mazmuni bir vaqtning o'zida ma'lumotlar banki va uni o'zlashtirish uchun uslubiy qo'llanma bo'lgan to'liq, mustaqil komplekslar - modullarda taqdim etiladi;

➤ ta'lim jarayonida o'qituvchi va talabaning o'zaro hamkorligi tubdan boshqacha asosda amalga oshiriladi - modullar yordamida talabalarning har bir pedagogik uchrashuvga ma'lum darajadagi dastlabki tayyorgarlikning ongli ravishda mustaqil yutug'i ta'minlanadi;

¹ Tolipov O', Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyaning tatbiqiy asoslari. O'quv qo'llanma. – T.: Fan. O'zPFITI, 2006, – 81 b.

➤ modulli ta'limning mohiyati o'quv jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi tenglik sub'ekt-sub'ekt munosabatlariga muqarrar rioya qilishni talab qiladi.

Modulli ta'lim nazariyasining markaziy tushunchasi modul tushunchasidir. Modul atamasi etimologik ma'noda "siqish, bilimlarni foydalanish uchun qulay shaklda joylashtirish"dir. Bilimlar qo'yilgan didaktik maqsadga (paket, axborot bloki, kadr, tugun, algoritm, dastur va boshqalar) qarab turlicha "qadoqlanishi" mumkin². Shunday qilib, biz modulning quyidagi ta'rifidan kelib chiqamiz: modul bu modulli o'qitishning asosiy vositasi bo'lib, u ma'lumotlarning to'liq blokidir, shuningdek, belgilangan didaktik maqsadlarga erishishni ta'minlaydigan maqsadli harakatlar dasturi va uslubiy ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi.

Qolaversa, ushbu tezisda biz oliy ta'limda modulli o'qitish texnologiyasining yangi imkoniyatlari va afzalliklarini ko'rib chiqamiz.

Treningning moslashuvchanligi va individuallasuvi: Modulli ta'lim texnologiyasi talabalarga o'z qiziqishlari va maqsadlariga mos ravishda o'quv modullarini tanlash imkoniyatini beradi. Bu har bir talabaga o'z ehtiyojlariga moslashtirilgan individual o'quv dasturini ishlab chiqish imkonini beradi.

Ushbu yondashuv o'quv jarayonining maksimal moslashuvchanligi va shaxsiylashtirilishini ta'minlovchi tayyorgarlik darajalari, ixtisosliklari va talabalarni o'rganish sur'atlarining xilma-xilligini hisobga olishga imkon beradi³.

Nazariya va amaliyot integratsiyasi: Modulli o'qitish texnologiyasi nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni birlashtirishga yordam beradi. O'quv modullari ham nazariy bazani, ham amaliy mashg'ulotlarni, laboratoriya ishlarini, loyihalarni va amaliyotlarni o'z ichiga olishi mumkin. Bu esa o'quvchilarga olgan bilimlarini amaliyotda qo'llash, kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish va kelajakdagi kasbga tayyorlash imkonini beradi.

Talabalarning faol ishtiroki: Modulli ta'lim texnologiyasi o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb etadi. Talabalar o'z qiziqishlariga mos modullarni tanlash va o'z ta'limini rejalashtirish va tashkil etishda faol ishtirok etish imkoniyatiga ega. Bu o'quvchilarning o'z bilimiga bo'lgan ishtiyoqi va mas'uliyatini oshirishga, shuningdek, o'z-o'zini tashkil etish va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

² Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiya mohiyati va zamonaviy loyihasi. – T.: Ta'lim markazi, 1999, – 43 b.

³ Khaitova, I. I., & Olimov, S. S. (2020). The Main Problems Of Studying Electronic Information And Educational Environment Of The High School: Experience Of Analysis Of Scientific Literature. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 2(12), 127-131.

Ta'lim sifatini oshirish: Modulli ta'lim texnologiyasi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Modullarni tanlashning moslashuvchanligi talabalarga o'zlari uchun dolzarb va qiziqarli bo'lgan mavzularni o'rganish, shuningdek, ma'lum bir soha bo'yicha bilimlarini kengaytirish imkonini beradi. Ta'limni individuallashtirish tufayli o'quvchilar o'zlari tanlagan fanlarni chuqur o'rganishlari va qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin⁴. Bundan tashqari, modulli o'qitish texnologiyasi tanqidiy fikrlash, tahliliy va muammoga yo'naltirilgan ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, Oliy ta'limda modulli o'qitish texnologiyasi moslashuvchanlik, individuallashtirish va sifatli ta'limga yordam beruvchi zamonaviy va samarali yondashuvdir. Bu talabalarga o'z ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda o'quv modullarini tanlash, nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirish, o'quv jarayonida faol ishtirok etish va ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Oliy ta'lim tizimiga modulli o'qitish texnologiyasini joriy etish talabalarning yanada samarali va moslashtirilgan bilim olishiga, shuningdek, zamonaviy chaqiriqlarga va mehnat bozori talablariga tayyor bo'lgan yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Khaitova, I. I., & Olimov, S. S. (2020). The Main Problems Of Studying Electronic Information And Educational Environment Of The High School: Experience Of Analysis Of Scientific Literature. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 2(12), 127-131.
2. Avliyoqulov N.X. O'qitishning Modul tizimi va pedagogik texnologiyasi amaliy asoslari, – Buxoro, 2001, – 7 b.
3. Rashidov X., Xabib X. va boshqalar. Kasbiy pedagogika. O'quv-uslubiy qo'llanma. – T., 2007, – 23 b.
4. Raximov B.X., Mavlyanov A., Choriyev V. va boshqalar. Pedagogik texnologiyalar sxemalarda. O'quv qo'llanma. – T.: Fan va texnologiyalar. 2009, – 83 b.
5. Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiya mohiyati va zamonaviy loyihasi. – T.: Ta'lim markazi, 1999, – 43 b.
6. Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar (nazariya va amaliyot). –T.: Moliya. 2003, – 76 b.
7. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyaning tatbiqiy asoslari. O'quv qo'llanma. – T.: Fan. O'zPFITI, 2006, – 81 b.

⁴ Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiya mohiyati va zamonaviy loyihasi. – T.: Ta'lim markazi, 1999, – 43 b.